

Sygn. akt III AUa 2398/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Tadeusz Szweda SSA Jolanta Pietrzak
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2018r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji ubezpieczonego W. M.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 4 października 2017r. sygn. akt VIII U 754/17

1. **oddala apelację,**

2. **odstępuje od obciążania W. M. kosztami procesu w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda
Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2398/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 października 2017r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach oddalił odwołanie ubezpieczonego W. M. od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 24 lutego

2017r., stwierdzającej, że W. M., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od dnia 1 lipca 2012r.

Sąd Okręgowy ustalił, iż W. M. od dnia 1 maja 2008r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą na terenie Polski.

W dniu 1 lipca 2012r. skarżący został zatrudniony na podstawie umowy o pracę w spółce (...) s.r.o. z siedzibą na Słowacji. Umowa została zawarta na czas nieokreślony, w wymiarze 10 godzin miesięcznie, z wynagrodzeniem w kwocie 40 euro.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. pismem z dnia 9 lipca 2013r. ustalił dla W. M. ustawodawstwo słowackie od 1 lipca 2012r., w związku z jednoczesnym wykonywaniem pracy dla firmy (...) s.r.o z siedzibą w Č. na Słowacji oraz prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce.

W dniu 5 grudnia 2016r. organ rentowy zwrócił się do Socialnej Poistovny na Słowacji o podanie, czy został wydany formularz A-1 lub czy została wydana decyzja wyłączająca W. M. z ubezpieczeń społecznych lub inna decyzja z tytułu świadczenia pracy.

Socialna Poistovna w dniu 14 grudnia 2016r. poinformowała organ rentowy, że w dniu 1 lipca 2013r. wydana została decyzja, zgodnie z którą W. M. nie został objęty dnia 1 lipca 2012r. ubezpieczeniem chorobowym, ubezpieczeniem emerytalnym i ubezpieczeniem na wypadek bezrobocia u pracodawcy W. s.r.o. Nie wystawiono formularza A-1.

Od decyzji strony nie złożyły odwołania i jest ona prawomocna z dniem 26 sierpnia 2013r.

W piśmie z dnia 28 grudnia 2016r. organ rentowy poinformował W. M., iż podlega ustawodawstwu polskiemu.

Następnie, w dniu 16 stycznia 2017r. organ rentowy zawiadomił W. M. o wszczęciu postępowania administracyjnego zmierzającego do ustalenia zasadności zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Poinformował skarżącego o decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej i wezwał do złożenia prawidłowej dokumentacji ubezpieczeniowej.

Pismem z dnia 10 lutego 2017r. odwołujący wniósł o ponowne ustalenie okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym od grudnia 2010r. do maja 2013r.

Po przeprowadzeniu postępowania, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. w dniu 24 lutego 2017r. wydał zaskarżoną decyzję, na mocy której stwierdził, że W. M., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 1 lipca 2012r.

W odwołaniu od przedstawionej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę, poprzez uznanie, iż od dnia podjęcia pracy na Słowacji, podlega tamtejszemu ustawodawstwu. Podniósł, że od dnia 1 lipca 2012r. rozpoczął wykonywanie pracy na podstawie umowy o pracę w firmie (...) s.r.o., mającej swoją siedzibę na terenie Słowacji. Zatem, zdaniem odwołującego, zastosowanie powinien mieć art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a co się z tym wiąże, powinien podlegać ustawodawstwu słowackiemu, gdyż tam wykonuje pracę najemną, a praca na Słowacji nie ma charakteru pracy marginalnej.

Odwołujący zarzucił, iż organ rentowy naruszył art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego Parlamentu Europejskiego nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r., gdyż nie ustalił tymczasowego ustawodawstwa słowackiego i

nie zwrócił się do odpowiedniej instytucji słowackiej ze stosowaną informacją, oczekując na jej ustalenia w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym.

W ocenie Sądu Okręgowego, odwołanie W. M. nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd ten wskazał przy tym, iż kwestię ustalania właściwego ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1, Dz.U.U.E-sp.05-5-72 - dalej jako rozporządzenie podstawowe) oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2009.284.1 - dalej jako rozporządzenie wykonawcze).

Zdaniem Sądu Okręgowego, postępowanie organu rentowego wyczerpało procedury określone w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, zgodnie z którym w przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

W świetle procedury uzgodnieniowej poczynione zostały ustalenia, iż odwołujący nie podlega ustawodawstwu słowackiemu.

Otóż bowiem, słowacka instytucja ubezpieczeniowa w dniu 1 lipca 2013r. wydała decyzję o nieobjęciu obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym, obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym oraz obowiązkowym ubezpieczeniem na wypadek bezrobocia W. M., jako pracownika firmy (...) s.r.o. od 1 lipca 2012r. według legislatywy słowackiej. Od decyzji strony nie złożyły odwołania. Decyzja stała się wykonalna dnia 26 sierpnia 2013r.

W tym postępowaniu - zdaniem Sądu Okręgowego - nie ma znaczenia, dlaczego, w oparciu o jakie dowody, decyzja Socialnej Poistovny została wydana. Prawomocność decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej jest równoznaczna z przesądzeniem doniosłości prawnej stosunku wiążącego odwołującego z pracodawcą W. s.r.o., tj. zostało objęte powagą rzeczy osądzonej i tym samym czyni niedopuszczalnym ponowne rozpoznanie osądzonego już stanu faktycznego oraz badanie w tym postępowaniu merytorycznych powodów, które legły u podstaw wydania tej decyzji.

Sąd ten podniósł, iż stwierdzenie spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie cytowanego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, dokonują wyłącznie organy właściwe do stosowania tego prawa, co oznacza, iż nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa (por. wyrok SN z dnia 6 czerwca 2013r., II UK 333/12).

Zatem, ubezpieczony, prowadząc w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą

i będąc zatrudnionym w słowackiej firmie, powinien uzyskać formularz A-1 ze słowackiej instytucji ubezpieczeniowej i dokonać wyrejestrowania z ubezpieczeń w Polsce. Gdyby ubezpieczony taki dokument uzyskał, jego treścią byłby związany organ rentowy, a także polski sąd. Bezsprzeczne jest, że ubezpieczony takiego dokumentu nie posiada.

Mając na uwadze powyższe, jak również treść przywołanych na wstępie regulacji, zasadnym - w ocenie Sądu Okręgowego - jest stwierdzenie, iż w sytuacji wykluczenia odwołującego spod imperium słowackiego systemu zabezpieczenia społecznego, systemem ubezpieczeniowym właściwym dla odwołującego będzie ustawodawstwo polskie, z uwagi

na fakt prowadzenia przez niego w okresie spornym pozarolniczej działalności gospodarczej, czego nie negował.

Tak więc, stosownie do treści art. 6 ust. 1, pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r., poz. 1442 - dalej jako ustawa systemowa), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące. Zgodnie natomiast z art. 13 ust. 4 ustawy systemowej, osoby te podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona

na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

W konsekwencji przytoczonych okoliczności, Sąd Okręgowy uznał, iż zaskarżona decyzja została wydana w granicach i na podstawie obowiązujących przepisów, co czyni zarzuty względem niej poczynione bezzasadnymi.

W tym stanie rzeczy, w oparciu o przytoczone przepisy prawa i art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd ten oddalił odwołanie, orzekając jak w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego - przyjmując, iż wartość przedmiotu sporu wyniosła 37.629,24 zł - Sąd ten rozstrzygnął w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1667).

W apelacji od zaprezentowanego wyroku W. M. zarzucił Sądowi pierwszej instancji:

1. naruszenie art. 28 § 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011r. prawo prywatne międzynarodowe, poprzez dokonanie oceny umowy o pracę w oparciu o przepisy prawa polskiego;
2. mające wpływ na rozstrzygnięcie sprawy naruszenie art. 233 k.p.c., poprzez dowolność i stronniczość przyjęcia dowodów w postaci umowy o pracę oraz wcześniejszych wyjaśnień kierowanych do ZUS z pominięciem wszechstronnego rozważenia w kontekście wykonywania pracy najmniejszej na Słowacji;
3. naruszenie prawa materialnego, poprzez niezastosowanie przepisu art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 1661 z 30 kwietnia 2004r. ze zm.) i nieustalenie tymczasowego ustawodawstwa słowackiego;
4. naruszenie art. 83 k.c., poprzez nieprawidłowe jego stosowanie.

W oparciu o przedstawione zarzuty, apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości, poprzez uchylenie, bądź zmianę całości zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ten sposób, iż Sąd przyzna wnioskodawcy prawo do stosowania ustawodawstwa słowackiego w zakresie ubezpieczeń społecznych;

- zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych;
- względnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia - przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Otóż bowiem, uwadze stron postępowania i Sądu pierwszej instancji uszło, iż organ rentowy ostateczną decyzją z dnia 28 grudnia 2016r., wydaną w istocie na podstawie przepisów art. 219 k.p.a. w zw. z art. 83b ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2007r., Nr 11, poz. 74 ze zm.)

oraz art. 14 ust. 2 lit. b rozporządzenia Rady EWG nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971r.

w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników, osób pracujących na własny rachunek i członków ich rodzin przemieszczających się w obrębie Wspólnoty (Dz. Urz. WE L 149 z 5 lipca 1971r., s. 2 i nast. ze zm.) stwierdził, iż W. M. w okresie od 1 lipca 2012r. podlegał ustawodawstwu polskiemu.

Zakładając zatem, że w postępowaniu przed organami rentowymi mają (na podstawie art. 123 cyt. ustawy systemowej) posiłkowe zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, przy uwzględnieniu art. 104 k.p.a., należy przyjąć, że decyzją administracyjną jest jednostronna czynność posiadająca odpowiednią formę prawną i określająca konsekwencje stosowanej normy prawnej w odniesieniu do konkretnie oznaczonego adresata w sprawie indywidualnej.

Inaczej mówiąc, decyzja administracyjna - zgodnie z art. 104 k.p.a. - rozstrzyga sprawę co do jej istoty.

Natomiast rozstrzyganie w postępowaniu administracyjnym polega na zastosowaniu obowiązującego prawa do ustalonego stanu faktycznego sprawy administracyjnej. W ten sposób organ administracji publicznej realizuje cel postępowania administracyjnego, jakim jest urzeczywistnienie obowiązującej normy prawnej w zakresie stosunków administracyjno-prawnych, gdy stosunki te tego wymagają. Stosownie do tego celu postępowania administracyjnego, jak i istoty decyzji administracyjnej, można odróżnić podstawę faktyczną i podstawę prawną decyzji administracyjnej. Podstawę faktyczną stanowią dokonywane przez organ administracji publicznej ustalenia faktyczne, a podstawę prawną stanowią te przepisy prawne, które organ przyjął w danym wypadku za obowiązujące i zastosował w swym orzeczeniu (M. Jaśkowska, A. Wróbel, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Zakamycze, 2000r.).

Nie ulega zatem wątpliwości, iż oświadczenie organu rentowego z dnia 28 grudnia 2016r. jest decyzją w opisanym wyżej znaczeniu, ustalającą ustawodawstwo polskie.

Podnieść zatem należy za Sądem Najwyższym, iż sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją organu rentowego, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008r., I UK 376/07).

Powszechnie przyjmuje się zasadę uwzględniania przez sądy powszechne skutków prawnych orzeczeń organów administracyjnych, która ma swoje źródło w prawnym rozgraniczeniu drogi sądowej i drogi administracyjnej, czego wyrazem są art. 2 § 3

i art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 16 i 97 § 1 pkt 4 k.p.a., a pod rządami Konstytucji także w idei podziału władz (art. 10) oraz działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa (art. 7).

Przyjmując zatem że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 grudnia 2016r. wyraża stan prawny, a sąd jest związany decyzją administracyjną pochodzącą od właściwego organu, wydaną w przewidzianym trybie i na podstawie obowiązującego prawa, można stwierdzić, że Sąd w postępowaniu dotyczącym stwierdzenia, że od 1 lipca 2012r. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, ubezpieczony W. M. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu, nie był uprawniony do kontroli ostatecznej decyzji stanowiącej podstawę do uznania, iż odwołujący się w spornym okresie nie podlegał ustawodawstwu polskiemu.

Jednocześnie należy zauważyć, że postępowanie sądowe w sprawach dotyczących ubezpieczenia społecznego wszczynane jest w rezultacie odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma więc ono charakter odwoławczy. Jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem - w aspekcie formalnym i materialnym - decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Jest zatem postępowaniem kontrolnym. Badanie owej legalności decyzji i orzekanie o niej jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydawania decyzji. Natomiast postępowanie przed sądem powszechnym jest postępowaniem sprawdzającym, weryfikującym ustalenia dokonane przez organ rentowy.

W realiach niniejszego sporu, postępowanie Sądu sprowadzało się do oceny legalności decyzji organu rentowego z dnia 24 lutego 2017r., wydanej w oparciu o przepisy art. 83 ust. 1, art. 68, art. 38 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12, art. 13 pkt 4 ustawy systemowej.

Odwołujący się nie kwestionował, iż w okresie objętym zaskarżoną decyzją prowadził działalność gospodarczą na terenie Polski, nie przedstawił również dokumentu, który potwierdzałby, że wobec niego zastosowanie mają przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych innego państwa, niż państwo wykonywania działalności gospodarczej. Dokumentem tym był formularz E-101, który wraz z wejściem w życie rozporządzenia 883/2004, został zastąpiony przez formularz A-1. Dokument ten, na podstawie art. 19

ust. 2 rozporządzenia 987/2009, jest wydawany na wniosek pracodawcy lub osoby prowadzącej działalność gospodarczą na własny rachunek przez właściwe jednostki danego państwa. Zgodnie z art. 5 rozporządzenia 987/2009, dokumenty wydane przez instytucje ubezpieczeniowe dla celów stosowania przepisów Tytułu II rozporządzenia 883/2004,

są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. Gdyby więc W. M. uzyskał na Słowacji dokument A-1, jego treścią byłby związany nie tylko Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ale także polski sąd. Nie ulega jednak wątpliwości, że wnioskodawca nie uzyskał takiego dokumentu.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd drugiej instancji, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym rozstrzygnął na podstawie art. 102 k.p.c., mając na względzie, iż przedmiotowy spór wywołał pośrednio sam organ rentowy, wydając w dniu 28 grudnia 2016r. decyzję w formie odbiegającej od przyjętych standardów, zaś materialnoprawne argumenty decydujące o oddaleniu odwołania

Sąd drugiej instancji uwzględnił z urzędu.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda
Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR